

Skattelättnader för aktieutdelning m m

Av assessorn Bodil Hulgaard

I mitten av december 1980 fattade riksdagen beslut om skattelättnader för aktieutdelning m m (prop 1980/81:39, SkU 1980/81:12, rskr 1980/81:97, SFS 1980:1047-1053). Ändringarna avser lättnader i dubbelbeskattningen av aktieutdelning, realisationsvinstbeskattningen samt det s k skattesparandet i aktier. Propositionen grundades i huvudsak på kapitalvinstkommitténs delbetänkande (Ds B 1980:11) Stimulans av aktiesparandet.

Dubbelbeskattningen av aktiebolagens vinster

Lindringen i dubbelbeskattningen av aktiebolagens vinster sker genom en särskild skattereduktion som medges aktieägarna och som beräknas på grundval av uppburna utdelningar. Skattereduktioner uppgår till 30 % av utdelningen till den del denna inte överstiger 7 500 kr för ensamstående och 15 000 kr för makar gemensamt. Maximibeloppet får inte fördelas fritt mellan makarna utan den ene kan få skattereduktion för utdelning överstigande 7 500 kr bara i den mån den andres utdelningsinkomster understiger detta belopp.

I de båda tekniska alternativ som kommittén hade lagt fram fanns inte någon motsvarande maximigräns, men i stället sjönk procenttalet för skattereduktionen vid stigande utdelningsinkomster (och var i den ena modellen beroende även av den beskattningsbara inkomstens storlek). En maximigräns om 10 000/20 000 kr föreslogs i propositionen som ett led i åtgärdernas inriktning på hushåll som inte tidigare innehade aktier eller som innehade endast en mindre post. Därvid hade en avvägning gjorts mellan önskemålen å ena sidan att ge dem som redan hade aktier incitament till ökat innehav och å andra sidan att undvika att skattelättnaderna inom den kostnadsram som ansågs acceptabel till alltför stor del skulle tillfalla skattskyldiga med mycket stora aktieinnehav. Skatteutskottet förordade nedsättning till 7 500/15 000 år med hänvisning till det rådande budgetläget och anförde även att den kommande övergången till ett permanent system skulle underlättas därigenom.

Skattereduktionen beräknas på grundval av kontant utdelning på börsnoterade svenska aktier (under år 1981 även på aktier som övergångsvis noteras på den s k fondhandlarlistan) och andelar i sådana aktiefonder som till minst två tredjedelar består av aktier av nyssnämnda slag. Förutsättningar för rätt till skattereduktion är att utdelningen utgör inkomst av kapital för mottagaren

samt att denne är skattskyldig till kommunal och statlig inkomstskatt för utdelningen.

Berättigade till skattereduktion för aktieutdelning är bara fysiska personer och dödsbon. Utdelning som tillfaller handelsbolag eller därmed i beskattningshänseende likställt dödsbo medför inte rätt till skattereduktion.

Den nya skattereduktionen har i tekniskt hänseende anknutits till vad som gäller om nuvarande skattereduktion, särskild skattereduktion och sparskattereduktion. Detta har bl a skett genom följdändringar i olika lagar och genom en hänvisning till 2 § 4 mom femte och sjätte styckena uppbördslagen (1953:272). Den däri intagna avrundningsregeln blir dock inte tillämplig eftersom underlaget för beräkning av skattereduktion skall avrundas nedåt till helt hundratal kronor. Den nya skattereduktionen skall tillgodoräknas den skattskyldige efter sparskattereduktion men före övriga former av skattereduktion.

Rätt till skattereduktion för aktieutdelning skall, liksom rätt till sparskattereduktion, kunna föranleda jämkning av sjömansskatt. I sammanhanget har införts en uttrycklig regel för båda dessa former av skattereduktion att vad som har tillgodoräknats genom jämkning inte också skall avräknas vid beskattning av landinkomst.

Bestämmelserna om skattereduktion för utdelning har tagits in i en ny lag, lagen (1980:1047) om skattereduktion för aktieutdelning. Följdändringar har skett i 2 § 2 mom uppbördslagen, 68 § taxeringslagen (1956:623)¹, 12 § 4 mom lagen (1958:295) om sjömansskatt, 4 § lagen (1970:172) om begränsning av skatt i vissa fall och 2 § lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer (i denna del ändring i tredje stycket och tillägg av ett fjärde stycke).

De nya reglerna tillämpas första gången i fråga om utdelningar under år 1981.

Realisationsvinstbeskattningen

Schablonavdraget vid beräkning av skattepliktig realisationsvinst vid försäljning av sk äldre aktier, dvs aktier som har innehafts minst två år höjs från 1 000 kr till 3 000 kr. Detta innebär att aktier upp till ett värde av 15 000 kr kan försälas utan beskattningskonsekvenser. Då schablonavdraget infördes år 1966 var motsvarande belopp 5 000 kr, vilket motsvarar omkring 15 000 kr i nuvarande penningvärde. Det kan i sammanhanget vara värt att understryka att avdraget, med hänsyn till de komplicerade reglerna för beskattning av realisationsvinst vid försäljning av aktier, fyller en viktig förenklingsfunktion. Höjningen gäller fr o m 1982 års taxering.

Vidare har införts en regel av innebörd att realisationsförlust vid försäljning av svenska premieobligationer får dras av bara från realisationsvinst på såda-

¹En i propositionen föreslagen ändring i 72 a § samma lag blev onödig genom ett i prop 1980/81:69 framlagt förslag till ändring i samma paragraf.

na obligationer. Bakgrunden är att obligationsmarknaden har kommit att användas för att kvitta bort betydande vinster på fastigheter och aktier. De nya reglerna tillämpas i fråga om förluster vid försäljning efter utgången av år 1981. I fråga om förluster som har uppkommit vid försäljning under år 1980 eller tidigare tillämpas således de äldre reglerna. För under år 1981 uppkomna förluster gäller vidare, enligt en av skatteutskottet tillagd övergångsbestämmelse, att förlusten vid 1982 års taxering får dras av från vinster på sådana aktier och aktiefondsandelar som avses i lagen om skattereduktion för aktieutdelning. Kan förlusten inte utnyttjas vid denna taxering tillämpas därefter de nya reglerna fullt ut.

I sammanhanget har ett förtydligande skett rörande frågan i vilken ordning realisationsförluster får utnyttjas. Det har klargjorts att under året uppkomna förluster skall utnyttjas i första hand och att förskjutna förluster från tidigare år skall tas i anspråk efter dessa. Däremot har en skattskyldig som redovisar vinst vid försäljning av premieobligationer rätt att bland under året uppkomna förluster i första hand göra avdrag för sådana som avser obligationer. Motsvarande gäller i fråga om förskjutna förluster. Ändringarna har sin plats i 35 § 3 mom samt punkterna 3 och 4 av anvisningarna till 36 § kommunal-skattelagen (1928:370).

Lönsparandet

När det sk skattesparandet infördes år 1978 var det högsta sparbeloppet 400 kr i månaden och procentsatsen för sparskattereduktion 20, oavsett om sparandet skedde på bankkonto eller i aktiesparfond. Under våren höjdes procentsatsen för aktiesparande till 30 (prop 1979/80:85, SkU 1979/80:38, rskr 1979/80:279, SFS 1980:151). Nu höjs det maximala sparbeloppet, dock endast såvitt avser aktiesparande. Ändringen innebär dels att högsta belopp för insättning på aktiesparkonto höjs från 400 kr till 600 kr, dels att högsta årliga belopp på vilket sparskattereduktion får beräknas höjs från 4 800 kr till 7 200 kr, varav högst 4 800 kr får avse banksparande. En följdändring har skett för de fall där sparande har påbörjats under senare delen av året och sammanläggs med sparande under det följande året.

Ändringarna berör 2 § första och andra stycket lagen om skattelättnader för vissa sparformer.